

Conjunctuur

December 2008

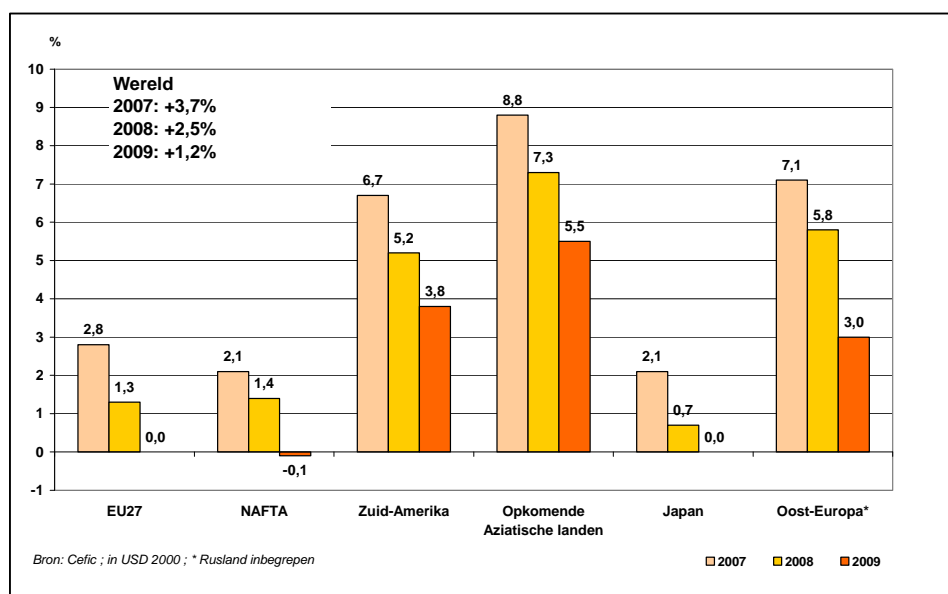
essencia

where chemistry meets life sciences

Internationale economische omgeving

Sinds september 2008 zijn de economische vooruitzichten wereldwijd snel verslechterd als gevolg van de omvang en de abrupte verdieping van de financiële crisis. De verslechtering van de mondiale vraagvooruitzichten leidde immers tot een zeer snelle daling van de olieprijs nadat een recordpeil van bijna 150\$/vat bereikt werd medio juli 2008. De weerslag van de financiële crisis op de reële economie heeft de groei van de activiteit in de meest geavanceerde economische regio's tot stilstand gebracht. Volgens OESO staat de wereld aan de rand van de scherpste recessie sinds het begin van de jaren tachtig. Voor 2009 zou de economische groei wereldwijd amper rond 1% liggen. De duur van de recessie zal fors afhangen van de capaciteit van de economische actoren om doeltreffende en efficiënte maatregelen te nemen om de vraag weer aan te zwengelen en het vertrouwen in de financiële markten te herstellen.

Economische groei (%)

Ondanks de verwachte groeivertraging blijven **de opkomende landen**, in het bijzonder de BRIC-landen (Brazilië, China, India en Rusland) de belangrijkste groeimotor van de wereldeconomie. De geïndustrialiseerde landen zouden daarentegen in 2009 negatief bijdragen tot de economische groei van de wereld.

In de Verenigde Staten wijzen een aantal indicatoren op een significante terugval van de economische activiteit als gevolg van de financiële crisis en de impact daarvan op de reële economie. De inkoopmanagersindex (ISM) voor de productiesector kwam uit op 31,2 (een index onder 50 duidt op een inkringing van de activiteit) in november 2008, meteen het laagste niveau sinds 1982. Ook de werkgelegenheid daalde naar een dieptepunt. Ruim 530.000 banen gingen verloren in november 2008, waardoor de werkloosheidsgraad op 6,7% uitkwam, het hoogste peil in 15 jaar. Sleutelsectoren zoals de auto-industrie ervaren dramatische momenten. De drie grootste autoconstructeurs hebben aan miljarden dollars overheidssteun gevraagd om de auto-industrie in de Verenigde Staten te redden. Voor de VS voorziet de OESO een daling van de industriële productie in de eerste helft van volgend jaar. Het economisch herstel zou slechts traag op gang komen, omdat de consumptie wordt afgeremd door het grote vermogensverlies van de consumenten. In deze context zouden de VS een negatieve groei optekenen in 2009 (-0,7% volgens het IMF) en pas in 2010 opnieuw positieve groei cijfers optekenen.

De Japanse economie verkeert in een recessie. Japan tekende in het tweede en derde kwartaal van 2008 twee opeenvolgende kwartalen van negatieve groei. Bovendien bereikte de Japanse munt het hoogste peil in 13 jaar t.o.v. de dollar en de euro, wat de groei voor de export remt. Hoewel de kredietcrisis de Japanse banken relatief minder hard getroffen heeft dan in Europa en de VS, voelen zij echter evenzeer de gevolgen van de problemen op de geld- en aandelenmarkten. Voor 2009 wordt een nulgroei van de Japanse economie verwacht.

In de EU27 zou de economische groei volgens de meeste analisten tussen -1 en 0% liggen in 2009. Alle componenten van de vraag zouden deel hebben aan de verzwakking van de activiteit. Het verloop van de privé-consumptie wordt beïnvloed door de verslechtering op de arbeidsmarkt. De bedrijfsinvesteringen lopen terug als gevolg van de zwakke vraag, de inkringing van de winstmarges en de stijging van de financieringskosten. De hoogconjunctuur op de vastgoedmarkt blijkt achter de rug in de meeste landen van de eurozone.

Belgische economie

Ook in België duidt de zeer snelle daling van de conjunctuurindicatoren en het consumentenvertrouwen sinds september 2008 op een verwachte activiteitscontractie voor de komende kwartalen. Volgens de meest recente ramingen van de NBB zou de economische groei (in volume) vertragen tot 1,4% in 2008 en negatief uitvallen in 2009. Zowel de consumptie als de privé-investeringen zouden terugvallen terwijl de overheidsconsumptie de groei op korte termijn zal ondersteunen.

Economische projecties voor België ^{(1) (2)}

	2007	2008r	2009r
Consumptieve bestedingen van de particulieren	2,0	0,8	0,0
Bruto-investeringen in vaste activa	6,1	4,8	-0,9
Economische groei (Bruto Binnenlands Product)	2,6	1,4	-0,2
Geharmoniseerde werkloosheidsgraad ⁽³⁾	7,5	6,7	6,9
Inflatie (consumptieprijzen)	1,8	4,5	1,5

Bron : Planbureau, NBB

(1) veranderingspercentage t.o.v. het voorgaande jaar, tenzij anders vermeld

(2) in volume, voor kalenderinvloeden gezuiverde gegevens

(3) in % van de beroepsbevolking

Volgens de meest recente ramingen van het INR bleef de **reële BBP-groei** kwartaal op kwartaal, in tegenstelling tot die van het eurogebied, in het tweede en derde trimester van 2008 nog positief (respectievelijk 0,3% en 0,1%). Vooral de binnenlandse vraag bleef in de eerste jaarhelft sterk, vooral onder impuls van de bedrijfsinvesteringen. Op jaarbasis groeide het Bruto Binnenlands Product in het derde kwartaal met 1,2% in volume. Dat is de traagste groei sinds 2003. In 2009 zou de economische groei zelfs negatief uitvallen, tussen -1% en -0% volgens de meeste analisten. In deze context zou de jaarlijkse **werkloosheidsgraad** toenemen in 2009, na een daling met 2,1 procentpunten tijdens de vier laatste jaren.

De positieve investeringscyclus lijkt achter de rug en voor 2009 zouden de **bedrijfsinvesteringen** teruglopen omwille van de minder gunstige vraagvooruitzichten en de meer restrictieve financieringsvoorwaarden. Op de exportmarkten zou de uitvoergroei vertragen in navolging van de buitenlandse afzetmarkten.

Na een recordniveau in juli 2008 (+5,9%) is de **inflatie** in België teruggelopen. Volgens de meeste analisten zou deze daling zich gedurende het grootste deel van 2009 voortzetten als gevolg van de dalende grondstoffenprijzen. De meeste conjunctuurinstellingen hanteren als hypothese een aardolieprijs van 60 à 70\$ per vat voor 2009, tegenover ca. 100 dollar in 2008. Ook de **gezondheidsindex**, die als basis gebruikt wordt voor de automatische loonindexering in België, zou volgens de meest recente voorspellingen van het Federaal Planbureau juist boven de 2% liggen in 2009, tegenover een recordcijfer van 4,2% in 2008. Een van de risicofactoren blijft echter de impact van de forse stijging van de loonkosten op de consumptieproducten (zgn. tweede-ronde-effecten).

Volgens het Technisch verslag van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (november 2008) zijn de **uurloonkosten in de particuliere sector** met 7,6% gestegen in de CAO-periode 2007-2008, tegenover gemiddeld 5% in de 3 referentiebuurlanden (Duitsland, Frankrijk en Nederland). De Belgische ondernemingen hebben eind 2008 een loonkostenhandicap van 12% t.o.v. hun concurrenten in de drie buurlanden. Het gaat om de bijkomende loonkostenhandicap die is opgebouwd sinds 1987. Het is meer dan dringend dat de Belgische overheid maatregelen treft om het concurrentievermogen van onze bedrijven te verbeteren.

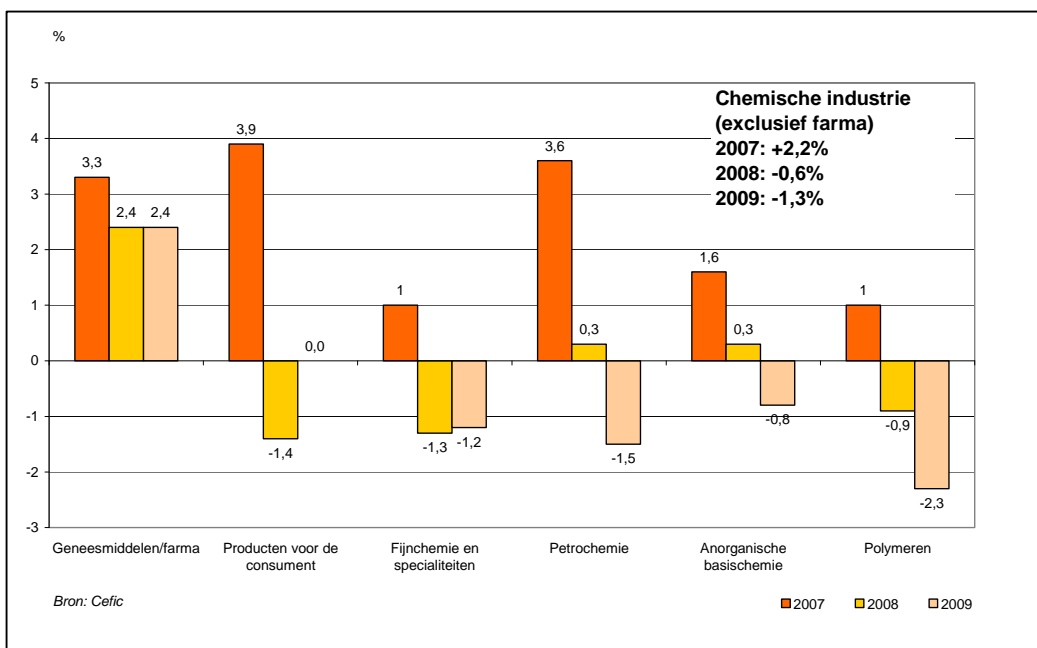
Contact

Igor Magdalenic
T +32 2 238 98 17
imagdalenic@essenscia.be

De chemische industrie in Europa

Volgens de meest recente voorspellingen van de Europese chemiekoepel CEFIC (november 2008) zou de productie in volume van de Europese chemische industrie (zonder de farmaceutische industrie) dit jaar voor het eerst sinds 2003 een negatieve groei laten optekenen (-0,6%). Voor 2009 zijn de verwachtingen nog somberder met een productiedaling met 1,3% ten opzichte van 2008.

De subsectoren van de Europese chemie – Productiegroei in volume (% t.o.v. vorig jaar)

Ook de chemische industrie zou dus niet gespaard blijven in de huidige context van algemene groeivertraging van de wereldeconomie. Sinds de tweede helft van 2008 is de neergang versneld omwille van de impact van de financiële crisis op de reële economie die een aantal belangrijke klanten van de chemie, zoals de bouwsector en de automobieliindustrie, volop heeft getroffen. Het vraag naar nieuwe auto's in Europa viel significant terug in de 3 eerste kwartalen van 2008 en bereikte zijn laagste niveau sinds 1998. Vrijwel alle sectoren van de Europese be- en verwerkende nijverheid zouden lagere groeicijfers optekenen in 2008 en 2009, na twee jaar van sterke productiegroei in volume in 2006-2007. Voor 2009 wordt een negatief groeicijfer verwacht voor de Europese industrie (-0,2%). Ook in de bouwsector daalde het aantal aanvragen voor bouwvergunningen in de residentiële sector in het laatste kwartaal met liefst 20% op jaarbasis.

In deze context vertonen vrijwel alle subsectoren van de chemische industrie een neerwaartse tendens en zouden in 2009 zelfs een sterkere terugval van de productie kunnen ervaren dan in 2008. De farmaceutische industrie, die minder afhankelijk is van de economische conjunctuur, zou beter weerstand bieden. Voor chemische producten voor de consument verwacht CEFIC een licht herstel in 2009 na een moeilijk jaar 2008.

De chemische industrie en van life sciences in België

In de 3 eerste kwartalen van 2008 bleef de industrie van chemie en life sciences globaal gezien standhouden met een productiegroei in volume van bijna 3% t.o.v. één jaar vroeger. Sinds november 2008 is er echter een conjunctuurbreuk. Door de sterke terugval van de vraag wordt onze sector niet gespaard van de crisis en zijn een aantal bedrijven gedwongen hun productie fors terug te schroeven en zelfs hun productie tijdelijk stop te zetten. Belangrijke klanten van de chemie (auto-industrie, bouw) hebben hun bestellingen op korte termijn geannuleerd of uitgesteld en bouwen hun voorraden af. Bovendien is er een serieus tekort aan krediet in een aantal sectoren. Dit heeft ongetwijfeld een negatieve impact op de verkoopcijfers van onze sector. Voor 2009 verwacht essenscia een terugval van de productie in volume (-0,5%) en ziet geen heropleving ten vroegste voor de herfst van 2009.

Gecumuleerd tot september 2008 steeg de **productie-index in volume** van de sector van de chemie en van life sciences, zonder de kunststoffen- en rubberverwerking, nog met 3,1% ten opzichte van dezelfde periode van vorig jaar. De sector van kunststoffen- en rubberverwerking tekende lagere groeicijfers op (+1,3%), onder meer omwille van de sterke terugval van de vraag bij belangrijke klanten zoals de Europese auto-industrie en de bouwsector. Er dient te worden opgemerkt dat de renovatiesector, o.m. een belangrijke niche voor isolatiematerialen en verven en vernissen, vrij gunstig is blijven evolueren.

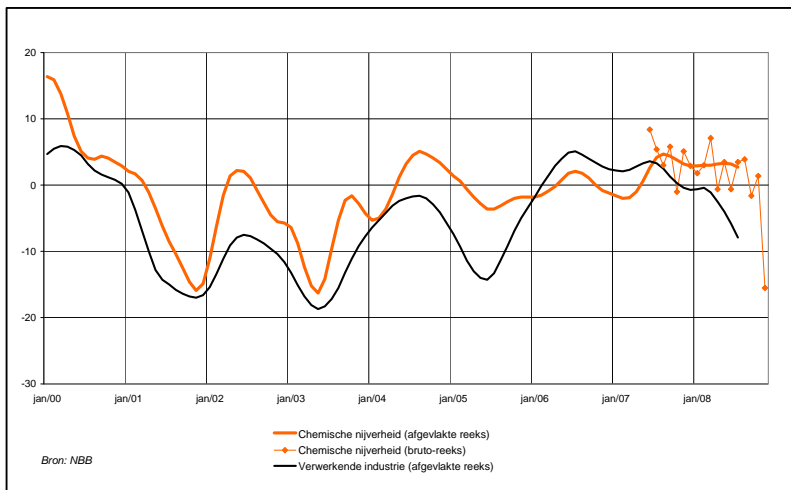
De globale prijsindex van de chemische industrie steeg gemiddeld met 3,9% gedurende de eerste 9 maanden van 2008 ten opzichte van dezelfde periode van vorig jaar. Vooral de basischemie kende een uitgesproken stijging (+5,6%). In de subsectoren stroomafwaarts stegen de afzetprijzen gemiddeld minder sterk.

De omzet (volgens de BTW-aangifte) van de chemische sector en van life sciences bedroeg 42,04 miljard euro voor de 9 eerste maanden van 2008, hetzij een stijging met 4,7% ten opzichte van dezelfde periode van vorig jaar. De evolutie verschilt naargelang de sub-sectoren. In de basischemie steeg de omzet met 9,6%, onder meer als gevolg van een prijseffect. De farmaceutische industrie, minder conjunctuurgevoelig, tekende een groeicijfer van bijna 4% op. De sector van zeepen en detergents kende een moeilijke periode (-2,2%). De sub-sector van de cosmetica bleef vrij goed presteren (+4%). In de kunststoffen- en rubberverwerking daalde de omzet significant (-6,7%).

De investeringen (volgens de BTW-aangiften) bedroegen 1,32 miljard euro in de 9 eerste maanden van 2008 en bleven ongeveer op het niveau van 2007 (+0,8%). De grote investeringsgolf die onze sector de laatste jaren (2005-2007) kende blijkt achter de rug en de kans is nu groot dat de investeringen volgend jaar zullen afnemen.

Volgens de **bruto-synthetische indicator van de Nationale Bank van België** zijn de ondernemers van de chemische industrie pessimistischer geworden voor de komende maanden. De bruto-conjunctuurcurve voor de chemische industrie daalde abrupt in november 2008 en bereikte meteen zijn laagste peil sinds juni 2003. Volgens dezelfde enquête zijn alle indicatoren in het rood, zowel het productietempo als de vraagvooruitzichten en de orderpositie. Dit is een duidelijk voortekken van een algemene conjuncturomkering. De afgevlakte conjunctuurcurve, die met een paar maanden vertraging de fundamentele trend van de conjunctuur weerspiegelt, bleef weliswaar nog stabiel maar zal meer dan waarschijnlijk dalen in de komende maanden. Tot oktober 2008 was de sector erin geslaagd om weerstand te bieden, ondanks de algemene conjunctuurvertraging. De conjunctuurcurve van de gehele be- en verwerkende industrie vertoont al een dalende tendens sinds de zomer 2007.

Evolutie van het ondernemersvertrouwen

De chemische sector in de regio's

In **Vlaanderen** steeg de productie-index (in volume) van de industrie van de chemie en life sciences gedurende de eerste 9 maanden van 2008 met 4% t.o.v. één jaar vroeger. De sector van kunststoffen- en rubberverwerking tekende een matig groeiritme op (+1,1%). De omzet van de Vlaamse chemische industrie en van life sciences steeg met 5,2%.

In **Wallonië** daalde de productie-index van de chemische sector en van life sciences (uitgezonderd de kunststoffen- en rubberverwerking) met 0,8% in volume gedurende de eerste 9 maanden van 2008. De productie van de kunststoffen- en rubberverwerking steeg met 2,1%. De omzet van de Waalse chemische industrie steeg met bijna 4%.

In **het Brussels Gewest** steeg de omzet met bijna 3% gedurende de eerste 9 maanden van 2008.